

Õiguskantsler

Teie 01.08.2021 nr

Meie 24.08.2021 nr 16-5/211473/2105399

Koolilaste vaksineerimine Covid-19 vastu

Lugupeetud avaldaja

Küsisite selgitust õpilaste vaksineerimise kohta, muu hulgas seda, kas vaksineerimine on kohustuslik ning kas selleks on vaja lapsevanema nõusolekut.

Kokkuvõtlikult saab öelda, et laste vaksineerimine on vabatahtlik. Kool ei saa kohustada õpilasi end vaksineerida laskma.

Kui alaealist õpilast vaksineerib kooliõde, tuleb lähtuda koolitervishoiu reeglitest, mis tähendab, et õpilast tohib vaksineerida lapsevanema nõusolekul. Hooldusõiguslikud vanemad peavad jõudma lapse vaksineerimise suhtes ühisele otsusele. Seda ühist otsust võib aga esindada ka üks vanem. Sellisel juhul võib eeldada, et teine vanem on samuti vaksineerimisega nõus. Kui aga on teada, et teine hooldusõiguslik lapsevanem on lapse vaksineerimise vastu, siis see eeldus enam ei kehti. Last ei saa vaksineerida vastu tema tahtmist – ka laps peab vaksineerimise heaks kiitma.

Perearsti juures või vaksineerimiskeskuses vaksineerimisele laienevad [võlaõigusseadusega](#) kehtestatud üldised reeglid. Sel juhul on võimalik alaealist vaksineerida ka üksnes tema enda nõusoleku alusel, kui ta on arsti hinnangul piisavalt võimeline vastutustundlikult kaaluma kõiki poolt- ja vastuargumente. Kui noor pole arsti hinnangul kaalutusvõimeline, on vaja vanema nõusolekut.

Selgitan lähemalt.

1. Covid-19 vastu vaksineerimisel kehtivad samasugused reeglid nagu teiste nakkushaiguste vastu vaksineerimisel. Vaksineerimine on Eestis vabatahtlik. See põhimõte kehtib ka laste suhtes. Muu hulgas tähendab see, et ka siis, kui lapse vaksineerimiseks peab andma nõusoleku lapsevanem või muu seaduslik esindaja, peab vaksineerimise heaks kiitma ka laps ise (vt ka infomaterjale [laspatsiendi teavitatud nõusoleku](#) ja [lapsesõbraliku tervishoiu](#) kohta). Samuti ei saa kool kohustada lapsi vaksineerima ega kasutada vaksineerimisest keeldunud õpilaste suhtes [põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses](#) sätestatud mõjutusmeetmeid. Samas võib kool jagada teavet vaksineerimise korralduse kohta.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

2. Vaktsineerimiseks nõusoleku andmise nõuded sõltuvad sellest, kas last vaktsineeritakse koolitervishoiu raames koolis või üldise tervishoiuteenusena (näiteks perearsti juures, vaktsineerimiskeskuses).

3. Kooliõde saab vaktsineerida alaealist õpilast lapsevanema (või muu seadusliku esindaja) nõusolekul (vt sotsiaalministri määruse „[Immuniseerimise korraldamise nõuded](#)“ § 2 lõige 4¹ ja määruse „[Koolitervishoiuteenust osutava õe tegevused ning nõuded õe tegevuste ajale, mahule, kättesaadavusele ja asukohale](#)“ § 2 lõige 5). Vähemalt 18-aastase õpilase vaktsineerimiseks tuleb nõusolekut küsida õpilaselt endalt.

4. Alaealise õpilase vaktsineerimise võimalusest tuleb teatada lapsevanemale kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis (nt e-kirja teel) ja küsida tema nõusolekut vähemalt üks nädal enne koolis plaanitavat vaktsineerimist. Nõusolekut on vaja küsida konkreetseks vaktsineerimiseks, näiteks Covid-19 vastu. Lapsevanem peab väljendama oma nõusolekut või keeldumist kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

5. Meditsiinieetikas kehtib teavitatud nõusoleku põhimõte (vt [võlaõigusseaduse](#) § 766 lõige 1; [Maailma Arstide Liidu arstieetika käsiraamat](#)). Arstieetika käsiraamatu järgi tähendab teavitatud nõusoleku põhimõte, et patsient peab selgelt aru saama, mis on mingi testi või ravi protseduuri otstarve, mis on selle tagajärjed ning missugused võiksid olla keeldumise tagajärjed. Samuti tähendab teavitatud nõusoleku põhimõte arstieetika käsiraamatu kohaselt muu hulgas seda, et tervishoiutöötaja a) selgitab patsiendile keerukaid diagnoose, paranemisväljavaateid ja ravirežiimi lihtsas keeles, hoolitsedes, et patsient mõistab eri võimalusi, sealhulgas ka iga variandi eeliseid ja puudusi, b) suudab vastata kõigile tekkida võivatele küsimustele ning mõista otsust, millele patsient jõuab. Need põhimõtted kehtivad ka vaktsineerimiseks nõusoleku küsimise kohta.

6. Seega peab lapsevanemal või täisealisel õpilasel olema otsustamiseks piisavalt informatsiooni, et ta saaks anda vaktsineerimiseks teavitatud nõusoleku. Teisalt on ka patsiendil kohustus anda teada kõigest olulisest, mida tervishoiutöötaja peaks teadma ([võlaõigusseaduse](#) § 764). Näiteks kui vanem annab lapse vaktsineerimiseks nõusoleku, tuleks tal tervishoiutöötajale teada anda kõigest, mille põhjal tervishoiutöötaja saab hinnata võimalikke vastunäidustusi. Koolis tuleb vastunäidustusi hinnata vaktsineerimist korraldaval kooliõel ja kaasata püsivate vastunäidustuste kinnitamiseks arst ([nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse](#) § 8 lõike 2 punkt 1 ja § 2¹).

7. Hooldusõiguslikud vanemad peavad jõudma lapse vaktsineerimise suhtes ühisele otsusele. Seda ühist otsust võib aga esindada ka üks vanem. Nimelt saab sellisel juhul [perekonnaseaduse](#) § 120 lõike 7 kohaselt teise vanema nõusolekut eeldada. Teisisõnu saab eeldada, et hooldusõiguslikud vanemad on jõudnud lapse vaktsineerimise suhtes ühisele otsusele ning et üks vanem esindab vanemate ühist otsust. Seega piisab, kui küsida lapse vaktsineerimise nõusolekut ühelt vanemalt. Kui aga on teada, et teine hooldusõiguslik lapsevanem on lapse vaktsineerimise vastu, ei saa enam eeldada, et vanemad on lapse vaktsineerimise suhtes ühel meelel. Kui üks lapsevanem annab teada, et keeldub lapse vaktsineerimisest, ei pea teise vanema seisukohta ootama, kuna ka sellisel juhul on selge, et vaktsineerimiseks puudub üksmeelne nõusolek. Seadus ei keela tervishoiuteenuse osutajal küsida vaidluste vältimiseks ka mõlema hooldusõigusliku vanema nõusolekut kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis (vt ka lapsesõbraliku tervishoiu [infomaterjal](#), punktid 2–4 ja 8).

8. Kui last vaktsineeritakse end väljaspool kooli (nt perearsti juures, vaktsineerimiskeskuses), on arstil võimalik [võlaõigusseaduse](#) § 766 lõiget 4 silmas pidades hinnata, kas alaealine on võimeline vastutustundlikult kaaluma kõiki konkreetse vaktsineerimise poolt- ja vastuargumente.

Kui arst leiab, et alaealine on kaalutusvõimeline, saab ta vaktsineerida alaealise tema enda nõusolekul, kui mitte, siis peab nõusoleku andma vanem. Kui laps tuleb arsti vastuvõtule koos vanemaga või vanema heakskiidul ning laps ja vanem on vaktsineerimises ühel meelel, pole arstil põhjust alaealise kaalutusvõimet hinnata (vt ka lapspatsiendi teavitatud nõusoleku [infomaterjali](#)).

9. Nii koolis, perearsti juures kui ka mujal tuleb tervishoiutöötajal arvestada [lapsesõbraliku tervishoiu](#) põhimõtetega, olenemata sellest, kes annab lapse vaktsineerimiseks nõusoleku. Lapsel on õigus osaleda oma tervist ja ravi puudutavate otsuste vastuvõtmisel, isegi kui nõusoleku annab vanem. Ka seadus nõuab, et vanemad arutaksid lapsega hooldus- ja kasvatusküsimusi, sealhulgas terviseküsimusi, arvestades lapse küpsust ([perekonnaseaduse](#) § 116 lõige 3).

Loodan, et nendest selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise